

Çevirmenin Ölümü

Yakın, sevgili bir arkadaşın ölümü üzerine yazmak ne kadar güç olsa da, yazarak vedalaşmak isteği kaçınılmaz oluyor. Üstelik bu arkadaş Ahmet Cemal gibi bir yazı insanıysa.

Uzunca süredir yaşamakta olduğu sağlık sorunlarının son birkaç ayda arttığını ve kalple ilgili olanlarının sıklaştığını biliyordum.

Bir ara öldüğü söylentisi bile çıktı.

Tedavide olduğu hastaneden yanıt alamadığımda yayıncısı ve yakın dostu Can Öz'den, gerçekten de bir ara kalbinin durduğunu, doktorların çabasıyla yaşama döndürüldüğünü öğrendim.

Sonrasında birkaç kez aramayı denediysem de bir türlü görüşmek kısmet olmadı.

Araya yaz kopukluğu girdi ve ona bir geçmiş olsun bile diyemeden ölüm haberiyle sarsıldık.

Bir bakıma, tıpkı yaşarkenki gibi, sessizce, usulca, efendice, onca bağlı olduğu, onca emek verdiği yaşamdan çekip gitti.

Ahmet Cemal kuşkusuz değerli bir köşe yazarı, çok yönlü bir yazın ve düşün adamıydı.

Edebiyat çevirisi alanında verdiği emek ise tartışmasız çeviri edebiyatımızın en ön sıralarındadır.

Bu veda yazısının başlığını "Çevirmenin Ölümü " olarak koymam bundandır.

Bir başka neden, çeviri emeğinin, her şeye karşın hâlâ ikincil bir emek sayılmesidir.

Oysa yazınsal(ve kuşkusuz bilimsel) çeviri; yaratıcı yetenek, sabır ve özveri gerektiren çok zahmetli bir yaratıcı çabadır ve bir ülkenin edebiyatına, kültürüne söz konusu yapıtların kendileriyle boy ölçüşebilecek değerinde önemli bir katkıdır.

Ahmet Cemal böyle bir çevirmendi. Alman dilli edebiyattan çevirilerinin toplamı bir kitaplık oluşturacak ölçüde değerli ve büyüktür.

Okuduğumu anımsadığım ilk çevirisi Elias Canetti'nin "Körleşme"sidir... Aydın körleşmesi sorunsalının bu baş yapıtını 1982'de cezaevinde okumuştum.... Sonradan Ahmet'e şaka yollu, hapiste olmasam bu kitabı okumaya belki de sabrım yetmezdi diye takıldığımı anımsıyorum... "Körleşme" gerçekten

de okunması güç bir yapıttır. Bir de, okunması bile güç olan bir yapıtın çevirisine verilen emeği düşünün... Ahmet Cemal çevirmek için hep güç olan, çok güç olanı seçmiştir. Örneğin Robert Musil'in, kuşkusuz yine bir başyapıt olan "Niteliksiz Adam"ı... Farklı, benzersiz bir edebiyat tadı olarak aralıklarla okumayı sürdürdüğüm(iki yıldır elimin altındaki) bu iki ciltlik romanı bir çırpıda okumak bence olanaksız ve zaten yanlıştır. Avusturyalı yazar ve düşünür Herman Broch'tan çevirdiği (başka bir dile çevrilemez denilen) deneysel romanı "Vergilius'un Ölümü" ise, dilimizde yayınlandığından bu yana okumayı planladığım kitapların ön sırasında yerini koruyor...

Nietzsche, Kleist, Novalis, Hölderlin, Zweig, Kafka, Seghers, Brecht, Böll, Celan, Rilke, Trakl... uzayıp giden bir yazar ve şairler listesi... Türkçeye ve Almancaya verilen büyük emek... Bir söyleşimizde, belki de benim soruma yanıt olarak, Faust'u çevirmekte olduğunu söylediğini anımsıyorum... Ne kadar yarım ve eksik de olsa bulunup yayınlanırsa Faust çevirileri arasında yerini alacak, mutlaka çok yararlı olacaktır...

Müstesna bir yazın insanını, seçkin bir edebiyat, sanat, kültür adamını; son yolculuğuna uğurlanırken öğrencilerinin yüzlerindeki kederden de okunacağı gibi çok değerli, çok sevilen bir akademisyeni kaybettik. Yapıtlarıyla yaşayacak, insan ve arkadaş olarak yokluğu hep hissedilecek...